

Ders: Coğrafya

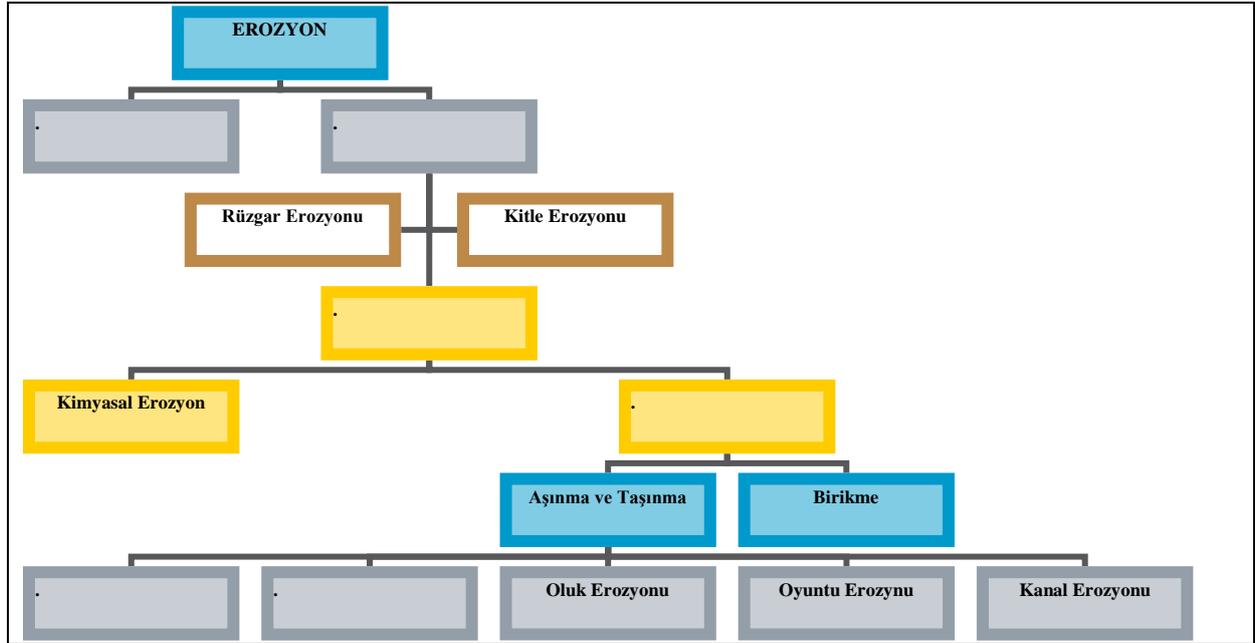
Sınıf: 9

Ünite: Çevre ve Toplum

Temel Beceriler: Grafik özetleme, bilgi örgütleme.

Hedef: Erozyon türlerinin sınıflandırıldığı kavram haritası oluşturabilme.

Materyaller: Çalışma yaprakları

1. Yukarıda verilen kavram haritasında boş bırakılan kutucukları aşağıdaki kavramlarla tamamlayıp, bu kavramları tanımlayınız.

a. Su erozyonu

.....

b. Hızlandırılmış erozyon

.....

c. Damla erozyonu

.....

d. Jeolojik erozyon

.....

e. Mekanik erozyon

.....

f. Yüzey erozyonu

.....

Ders: Coğrafya

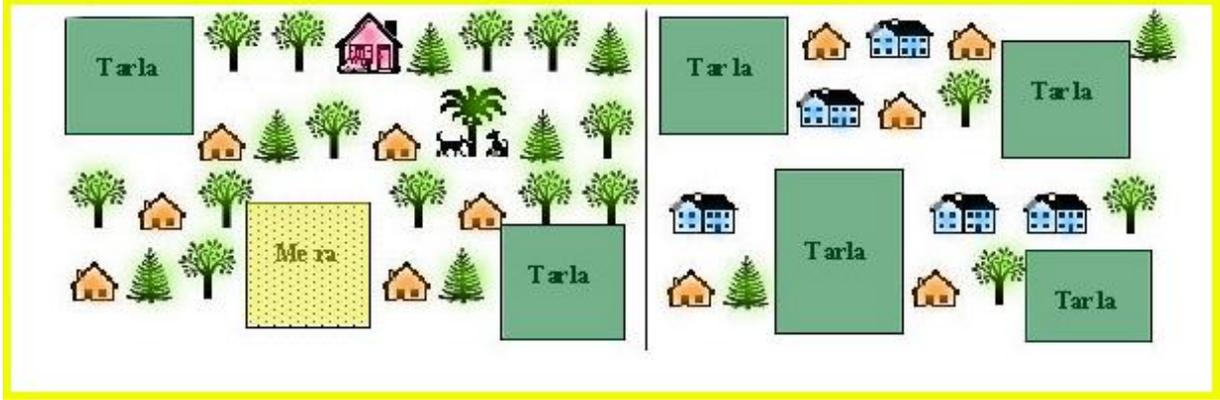
Sınıf: 9

Ünite: Çevre ve Toplum

Temel Beceriler: Problem çözme, gözlem yapma, karar verme.

Hedef: Yaşadığı bölgede görülen, çevre sorunlarına neden olan uygulamaları yazabilme.

Materyaller: Çalışma yaprakları

Şekil 1

Şekil 2

1. Yukarıdaki şekillerde bir yerleşmenin önceki ve sonraki hali görülmektedir. İki şekli inceleyerek, yerleşmede gördüğünüz değişimi boş bırakılan yere yazınız.

.....
.....
.....
.....

2. Bu yerleşmedeki toprakların çevre sorunlarına maruz kalmasına sizce hangi uygulamalar neden olmuştur?

.....
.....
.....
.....

3. Siz bu yerleşmede yaşıyor olsaydınız, çevre sorunları ile mücadelede alacağınız ilk önlem ne olurdu?

.....
.....
.....
.....

4. Yaşadığınız bölgede, örnek yerleşmedeki gibi çevre sorunlarına neden olan uygulamalar ve benzerleri var mı? Var ise boş bırakılan yere yazınız.

.....
.....
.....
.....

5. Çevre sorunlarına neden olan yanlış uygulamaları durdurmak için neler yapılabilir?

.....
.....
.....
.....

Ders: Coğrafya

Sınıf: 9

Ünite: Çevre ve Toplum

Temel Beceriler: Örnek olay analizi yapma, mekanı algılama, eleştirel düşünme, karar verme.

Hedef: Toprak erozyonunu önlemek için çözümler önerebilme.

Materyaller: Çalışma yaprakları

Örnek Olay:

GERÇEK BİR ANIDAN ALINTILAR

Isparta - Senirkent Örneğinde Erozyon: Nedenleri, Sonuçları ve Düşündürdükleri

Ülkemizin kıyı ovaları hariç, hemen her yöresinde göze çarpan genel arazi yapısı, ağaçtan yoksun, çıplaklaşmış, çok sık aralıklarla küçük derecikler tarafından yarılmış dağlık ve tepelikler şeklindedir. Dağ ve tepelikler arasında da kısmen düz vadi tabanları yer almaktadır. Bu çıplak dağ ve tepeliklerin bir zamanlar yoğun orman örtüsü ile kaplı olduğu, belki de pek çoğumuzun aklına dahi gelmemektedir. Çünkü böylesi görüntüler ülkemizde o kadar yaygındır ki artık herkes bu görüntüyü kanıksamıştır. Kimi zaman da, yer yer büyük kütleler halinde toprak ve dağ kaymaları, çoğu kez bu görüntülerde göze çarpan küçük ayrıntılar olarak algılanır.

Yolumuz Isparta'nın Senirkent ilçesine doğru düşse idi, yukarıda tanımlanmaya çalıştığımız genel arazi yapısının tipik örneklerini buralarda da görecektiniz. Eğirdir Gölü'nün kuzeybatı ucunda, sırtım Eğirdir Gölü'nün güneybatısındaki Kapıdağı'na yaslınmış olan Senirkent, küçük bir Anadolu kasabasıdır. Bir zamanlar sedir ağaçlarından oluşan yoğun orman örtüsü ile kaplı olan Senirkent dağlarının bugün, üzerinde tek bir ağacın dahi bırakılmadan kesildiği, yakıldığı alanlar haline dönüştürülmüş olduğunu da göreceksiniz. Yine Senirkent sirtlarındaki dağlık alanların, küçük ve kuru dere yatakları ile kaplı olduğunu da görececek ve yine eminim hiç bir anlam vermeden bu manzarayı seyredeceksiniz. Ancak bu seyahatiniz eğer 1995 yazına rastlıyorsa, bu küçük Anadolu kasabasına yaklaştıkça burada olağanüstü bir durumun yaşandığını hemen fark edecektiniz. Zira yüzlerce kamyonun, binlerce ton taşı ve toprağı Senirkent dışına taşıdığını göreceksiniz. Ve elbetteki bunca toprak, kaya ve çamurun nereden ve nasıl geldiği hakkında da yorum yapmakta zorlanacaksınız. Kasabanın içerisine doğru girdiğinizde ise gözlerinize dahi inanamayacaksınız. Zira hemen hemen tüm kasabanın üzerinin 1,5-2,0 metre kalınlığında taş, toprak ve çamurla örtülmüş olduğunu, evlerin yerle bir edildiğini, insanların çaresizlik içerisinde korkudan büyümüş, uykusuzluk ve yorgunluktan küçülmüş gözlerle sağa sola koştuğunu ve ağlaştığını göreceksiniz. Senirkent kasabasının bir sokağında yer alan ve onlarca ton ağırlığındaki kaya parçasının ise nereden geldiğini anlamakta gerçekten zorluk çekeceksiniz. Şehrin üzerini örten bu metrelerce kalınlığındaki toprak, çamur ve taşlar ile bu kocaman kaya parçasını, uzunca süren yağmurlu günlerin arkasından ılık bir yaz akşamı saat 17.50 sularında meydana gelen taşkın afeti neticesinde, böyle bir şey yapabileceğini hiç ummayacağımız, batıdaki küçücük kuru bir derenin taşıyıp getirdiğini öğrendiğinizde ise, buna inanamayacaksınız. Elbetteki bu taş ve kayalar şehir içerisinden ve evlerin üzerinden geçerken de pek çok evi yıkıp geçmiştir. Afetin meydana geldiği akşam saatleri, Senirkent'li-lerin günün getirdiği yorgunluğun akabinde evlerine çekildikleri, muhtemelen çoluk çocuk yemek masalarının, yer sofralarının başında yemek yerken veya kimi evlerde de yemekler yenmiş, büyük- küçük dinlenmek amacıyla sedirlerine

veya yer minderlerine oturdukları bir zamana denk gelmektedir. Büyük bir gü-
rültü ile ve sadece birkaç dakikada pek çok evin tavanına kadar taş, toprak ve çamur dolmasına neden olan taşkın, Senirkent’lileri evlerinde çamur solumaya mecbur etmiş ve çoluk, çocuk, genç, ihtiyar ayırımı olmadan 76 insanımız, çamur yutarak can vermişlerdir. Pek çok otomobilin de birer demir yığını haline geldiği böylesi bir ortamda ise insanların ve diğer canlıların sağ kalmasının mümkün olmadığını ve aynı zamanda insan denilen canlının da böyle bir ölüm şeklini hak etmemesi gerektiğini içiniz burkularak izleyeceksiniz. Ancak, keşke duygusallığımız elverse de, canını ve malını kaybeden bu insanlara ve onların atalarına, acıyla ve şefkatle değil de olabildiğince sitemle bakabilsek demek geliyor içimizden. Zira bu insanlar, yani Senirkent’liler, kendi sonlarını kendi elleri ile hazırlamıştır ve bu hazine ve gerçekten acıklı sonun başlangıcı ise, ne yazık ki çamur yutarak öldükleri kendi evlerinin içerisinde gizli bulunmaktadır.

Senirkent’te yaşanan taşkın afetinin duygusallığından sıyrılıp objektif bir değerlendirilme yaptığımızda, göze çarpan ilk husus, Senirkent’in taşkından zarar görmüş alanlarındaki saymakla bitirilemeyecek kadar çok olan kereste ve ağaç malzemelerin bulunduğuudur. İlk bakışta bu kadar yoğun bir ağaç ve kerestenin ne amaçla orada bulunduğunu anlamak gerçekten çok zordur. Fakat yıkılmamış bir kaç evin mimari tarzı incelendiğinde bu ağaçların ev yapımında kullanıldığını hemen fark edeceksiniz.

Senirkent’teki sağlam kalan bir kaç ev ve sel felaketi sonucunda yıkılmış evlerin enkazları incelendiğinde, her bir evin tipik olarak iki odalı, odaları birbirine bağlayan bir hol, kimilerinde küçük birer mutfak ve önde de dar bir verandadan oluşan mimari bir tarz ortaya çıkmaktadır. Böylesi bir mimarinin ana malzemesini değişik boyutlardaki ağaçlar ve keresteler ile kerpiçlerin oluşturduğu görülmektedir. Eğer sayacak olursanız, tek katlı evlerde irili ufaklı olmak üzere ortalama 350-400 adet ağacın, iki katlı evlerde de bu miktarın yaklaşık iki katı yani, 700-800 adet ağacın ev inşaatında kullanılmış olduğunu fark edeceksiniz. Yine batıdaki dağlar, yani taşın toprağın ve çamurun sürüklenerek geldiği yamaçlar incelendiğinde ise bu dağlarda bir tek dikili ağacın bulunmadığı fark edilecektir. Eskiden yoğun orman örtüsü ile kaplı bulunan bu dağlardaki ağaçlar, şimdi nerede diye artık sormaya bile gerek yoktur. Zira bu ağaçlar, Senirkent’liler tarafından büyük olasılıkla son 80-100 yıl içerisinde, ev yapmak için kesilmiş ve yok edilmiştir. Yerine yenileri de dikilmemiş ki bugün, Senirkent tepelerinde bir tek ağaç yoktur.

Örnek olay olarak verilen okuma parçasını okuyunuz ve aşağıdaki boşlukların altına olabildiğince çok düşünce yazınız.

Okuduğum parçada erozyona neden olan uygulamalar

.....
.....
.....
.....
.....

Okuduğum parçada erozyonla mücadelede alınması gereken önlemler

.....
.....
.....
.....
.....